

nologiji tako u samoj stvari. Zato komparacija, koju pravi Florit str. 161. između ove i liberalne škole, ne čini mi se opravdana, i izgleda malo oslabljivanje sprijeda naglašenih (katoličkih) egzegetskih načela.

Dr Nikola Žuvić

1. **H. Bremond: Was würde Christus tun? Religiöse Charaktere.** 8°, XIII—302 S. Freiburg i. Br. (Herder) 1936. RM 3.80.

2. **M. Pfliegler: Vor der Entscheidung?** 8°, 147 S. Salzburg-Leipzig (Verlag Anton Pustet) 1936. RM. 2.90.

3. **G. Feuerer: Ordnung zum Ewigen.** 8°, 229 S. Regensburg (Verlag Friedrich Pustet) o. J. [1934]. RM 4.80.

4. **Ida Friederike Görres: Von der Last Gottes?** Neu bearbeitet und ergänzt. 8°, 102 S. Freiburg i. Br. (Herder) 1936. RM 3.—.

1. O čemu ova duhovita knjiga radi doznajemo iz podnaslova »Religiozni karakteri«, koji zapravo odgovara naslovu francuskog originala »Ames religieuses«. Naslov njemačkog prijevoda »Što bi Krist radio?« odnosi se samo na zadnje poglavlje o čudnom i pretjeranom religiozno-asketskom pokretu Clarka i Sheldona, članova takozvane slobodne evanđeličke crkve, u obliku njihovog »Društva kršćanskog nastojanja«. Knjiga je samo zbirka religiozno-psiholoških eseja sa motivima iz francuskog, engleskog i njemačkog kršćanskog života. Pojedini eseji su i utoliko zanimljivi, što nas поближе upoznaju sa značajnim anglikanskim religioznim tipovima (John Keble, Edvard Thring) kao i sa priprostim pobožnošću jednog dijela narodnih slojeva u Francuskoj (Jean Maillefer) i u Njemačkoj (Oberammergau). Mjestimice ima zgodnih psiholoških analiza odnosno vrijednih psiholoških primjedaba, koje će i psihologiji religije kao znanosti dobro doći.

2. Pfliegler je u religijskoj pedagogici dobro poznat. U ovim svojim predavanjima govori o duševnoj ugroženosti današnjeg čovjeka. Raspravlja općenito o duševno-religioznoj krizi čovječanstva, o egzistencijalnoj filozofiji Martina Heideggera, o potrebi religiozne »odluke«, o današnjoj dušobrižničkoj situaciji, pa o duši proletarca. Samim značajem knjige tumači se, da se piščevi izvodi moraju smatrati »prirodnim« primjedbama, a ne sistematsko-naučnim izlaganjem. Ono što čitamo o apsurdnosti kapitalizma i marksizma (30—34, 93—100, 118—127, 137—145) diktirano je, kako mi se čini, od samog piščevog iskustva, to jest od njegovog dušobrižničkog nastojanja oko mladeži i radništva. U kritici Heideggerove egzistencijalne filozofije drži se pisac Heinemanna, Pfeiffera, Heima, pa naročito Delpa. Da je znanost u pogledu oblikovanja života sasvim kapitulirala, nije dokazano. Niti to slijedi iz mnogostruke duševne ugroženosti današnjega čovjeka. Prije bih rekao da se iz te ugroženosti vidi, da destruktivna snaga pozitivizma i materijalizma danas doduše slavi pobjedu nad masom, ali da će dobrim dijelom baš znanstveno spoznate vrijednosti morati da iznova o s v i j e s t e masu. Svakako je teško »čekati« kad prijeti opasnost. Međutim, treba strpljivo pratiti tempo i dinamiku kojima znan-

stvene ideje prodiru u široke slojeve. Neka se na to ne zaboravi, a u praksi neka se radi kao da sve ovisi o sadašnjici.

3. Sadržaj ove knjige je dosta jednostavan, ali ujedno vanredno aktualan: »ispovijest« kršćanskog života u smislu religiozne egzistencije kao jedino ispravnog životnog »stila«, i to — doduše ne isključivo, ali pretežno — sa asketskog i moralno-bogoslovskeg stanovišta. Čitav niz važnih pitanja načelnog i praktičnog značaja (milost, vjera, ufanje, ljubav, radost, sloboda, zahvalnost, briga, rad, poziv, patnja, sudbina, smrt) obraduje se unutar granica »kršćanskog prostora« pod savremenim vidom egzistencijalne zabrinutosti. Utoliko se pisac također dotaknuo više pitanja iz filozofije religije, prije svega pitanja o odnosu »čovječje« egzistencije prema »kršćanskoj« egzistenciji. Knjiga ima praktičnu, uzgojnu svrhu, ali nije bez naučne vrijednosti.

4. Ova u svakom pogledu krasna knjižica, izdana u novo preradenom i proširenom obliku, neposredno zahvata u probleme današnjeg katolicizma. Dok nas Crkva uvjerava da je Kristovo breme lako, dotle se najrevnijim i najvjernijim katolicima često baš obratno nameće misao, da je Božja milost zapravo teret koji se teško nosi, tako teško, da se čini da veliki dio katolika u mnogom pogledu zaostaje za onim ljudima, koji u smislu »immanentne etike« takoreći uživaju u svojoj »čistoj« naravi. Već sam odnošaj prema Bogu po religioznim zakonima, kao da za dušu znači pravo opterećenje. A Kristovim dolaskom u svijet, njegovom smrću na križu, kao da je život postao još teži. Pa tek milost — dar, kojega se čovjek pod prijetnjom smrtno kazne ne može odreći — nije li to čovjeku i Bogu jednako na ruglo? Tà čovjek bi najradije ostao u »naravnom« redu! Makar koliko taj red bio izopačen, pun bijede i nedostataka, on je čovjeku ipak **a v i č a j** — ono što mu je najdraže. A vrhunaravni red, iako u sebi mnogo uzvišeniji i vrijedniji od naravnog reda, ipak je čovjeku nekako stran i zagonetan, sasvim »dručkiji«. Tako i slično redaju se poteškoćama. Način obradbe u obliku zanimljivog dijaloga i sa vjerskog stanovišta može se u jednu ruku smatrati uzorom aplicirane filozofije religije. Stil je otmien, jezik jednostavan, ali snažan i uvjerljiv.

Dr. Vilim Keilbach.

Dr. Vilim Keilbach: Konnersreuth u svijetlu psihologije religije. U 8°, str. 52; izdao Zbor Duhovne Mladeži Zagrebačke. Cijena 10 din.

Poznatim svojim kritičkim duhom kakovim je pisana njegova doktorska disertacija: *Die Problematik der Religionen* (Problem religije) zahvatio je sada dr Keilbach pojave što se zbivaju na Tereziji Neumann u Konnersreuthu, da ih rasvijetli sa stanovišta znanosti religijske psihologije.

Knjižica je pisana strogo naučno, a ipak tako pregledno i laganim stilom. Vrijednost njezina je to veća, što je dr Keilbach ne samo proučio svu literaturu o Konnersreuthu, nego je i osobno posjetio Tereziju Neumann te mnogo razgovarao sa profesorom Wunderle, koji danas kao psiholog religije u Njemačkoj uživa prvi glas.

U raspravi svojoj: »Konnersreuth u svijetlu psihologije religije« raspravlja pisac o tome, da li znanost na temelju dosadašnjeg ispitivanja